

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

1. Πώς διαγράφεται η θέση των ελληνικών τραπεζών στο περιβάλλον της Οικονομικής & Νομισματικής Ένωσης;

Η ένταξη της χώρας μας στην ΟΝΕ και η καθιέρωση του ευρώ στις συναλλαγές θα επιφέρει σημαντικές μεταβολές στη μορφολογία του Ελληνικού τραπεζικού τοπίου καθώς και στις χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες με κύριο άξονα τον εκσυγχρονισμό και την εναρμόνιση προς τα διεθνή πρότυπα λειτουργίας των αγορών.

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση, η οποία μετά την ολοκλήρωσή της θα χαρακτηρίζεται από

- σταθερότερο μακροοικονομικό περιβάλλον,
- υψηλότερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης,
- χαμηλό πληθωρισμό και επιτόκια,
- περιορισμένη συναλλαγματική αβεβαιότητα και
- αποτελεσματικότερες αγορές χρήματος και κεφαλαίου,

είναι προφανές ότι θα έχει, μεσομακροπρόθεσμα, θετικές επιδράσεις στο Τραπεζικό τομέα και γενικότερα στον χρηματοπιστωτικό χώρο.

Ιδιαίτερα για τις Ελληνικές Τράπεζες οι οποίες λειτουργούσαν επί πολλά χρόνια σε ένα οικονομικό περιβάλλον που χαρακτηρίζονταν από μακροοικονομικές ανισορροπίες, υψηλά επιτόκια και διοικητικούς και θεσμικούς περιορισμούς οι οποίοι στρέβλωναν σε αρκετές περιπτώσεις τον ανταγωνισμό και δεν διευκόλυναν την ανάπτυξη, έχουν πολλά περισσότερα να κερδίσουν από τη λειτουργία τους στο ανωτέρω περιγραφόμενο περιβάλλον της ΟΝΕ και να δραστηριοποιηθούν σε μια πιο μεγάλη και πολύ πιο πλούσια αγορά από την Ελληνική.

Στην Ελλάδα έχει ήδη σχεδιασθεί η εθνική πλευρά των νομισμάτων με παραστάσεις από την ναυτιλία, αρχαία ελληνικά νομίσματα, την αρπαγή της Ευρώπης, πολιτικές προσωπικότητες κλπ, ενώ ξεκίνησε με ικανοποιητικούς ρυθμούς η πειραματική εκτύπωσή τους, καθώς ο όγκος τους είναι εξαιρετικά μεγάλος λόγω της μεγαλύτερης συναλλακτικής τους αξίας σε σχέση με τα κέρματα των Δραχμών (το βάρος των κερμάτων σε Ευρώ που θα πρέπει να παραχθούν, εκτιμάται στους 800 τόνους).

2. Ποιοι κίνδυνοι προκύπτουν από την λειτουργία των ελληνικών τραπεζών στο νέο περιβάλλον;

Το τμήμα που θα πρέπει να καταβάλλουν οι ελληνικές τράπεζες προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις θετικές επιπτώσεις της Ενιαίας αγοράς, είναι η αντιμετώπιση των έντονων ανταγωνιστικών πιέσεων όχι μόνο από το εσωτερικό αλλά από τον ευρύτερο Ευρωπαϊκό και διεθνή χώρο, δεδομένου ότι η υιοθέτηση του κοινού νομίσματος θα κάνει τις τιμές πιο διαφανείς και πολύ εύκολα συγκρίσιμες και επιπλέον θα διευκολύνει τη δημιουργία ενιαίων πανευρωπαϊκών αγορών.

Ετσι, η εισαγωγή του νέου νομίσματος εκτός από τα θετικά αποτελέσματα που επιφέρει και τις νέες ευκαιρίες που δημιουργεί, συνεπάγεται και κινδύνους, ο σοβαρότερος των οποίων είναι ο εκτοπισμός των Ελληνικών Τραπεζών, οι οποίες θα είναι πλέον περισσότερο εκτεθειμένες στους νόμους της ανοικτής, διευρυμένης αγοράς. Με την πλήρη απελευθέρωση και εναρμόνιση των αγορών, τη βελτίωση της τεχνολογίας, την υιοθέτηση του Ευρώ ως κοινού νομίσματος στην Ευρώπη και την εντατικοποίηση του ανταγωνισμού, είναι πιο πιθανό, από ότι στο παρελθόν, μέρος των τραπεζικών εργασιών, να μεταφερθεί σε Τράπεζες χαμηλού κόστους και υψηλής παραγωγικότητας που λειτουργούν εκτός Ελλάδος, καθώς και σε άλλους μη Τραπεζικούς οργανισμούς που είναι σε θέση να προσφέρουν χρηματοοικονομικά προϊόντα και υπηρεσίες (Α/Κ, Χρηματοπιστηριακές επιχ/σεις, Ασφαλιστικές εταιρείες κ.λ.π).

3. Ποιες είναι οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την αντιμετώπιση του ανταγωνισμού στον ενιαίο πλέον ευρωπαϊκό χώρο;

Η κατάλληλη προετοιμασία και οι διαδικασίες υιοθέτησης του ενιαίου νομίσματος, που απαιτούν ενέργειες εναρμόνισης στα ευρωπαϊκά πρότυπα λειτουργίας, στρατηγικές επιλογές και τεχνολογικές καινοτομίες, θα βοηθήσουν τις ελληνικές τράπεζες, όπως και τις επιχειρήσεις των άλλων κλάδων, να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό από τις επιχειρήσεις των ανεπτυγμένων οικονομιών της Δ. Ευρώπης.

Αναγκαία προϋπόθεση για να συμβεί αυτό, δηλαδή να λειτουργήσουν οι Ελληνικές Τράπεζες αποτελεσματικά στο νέο περιβάλλον και να εκμεταλλευτούν τα πλεονεκτήματα του Ενιαίου νομίσματος, είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και η αύξηση της παραγωγικότητάς τους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, στον Τραπεζικό κλάδο υπάρχουν σημαντικά περιθώρια αύξησης της παραγωγικότητας, η οποία θα μπορούσε να επιτευχθεί, όχι μόνον μέσω εντατικότερης χρήσης νέων τεχνολογιών, αλλά και μέσω οργανωτικών αλλαγών που καθιστούν ορθολογικότερη την εργασιακή διαδικασία.

Έτσι, στην Ελλάδα, η αύξηση του τραπεζικού προϊόντος από την «ωρίμανση» της αγοράς και την ανάπτυξη των εργασιών στην Ενοποιημένη Ευρώπη, θα καλυφθεί σε μεγάλο βαθμό από την αύξηση της παραγωγικότητας χωρίς να απαιτηθεί η απασχόληση σημαντικών επιπλέον μέσων παραγωγής (νέο προσωπικό, επιπλέον κεφάλαια κ.λ.π), επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτό την επιθυμητή μείωση του κόστους ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος.

Οι Τράπεζες εκείνες, οι οποίες δεν θα κατορθώσουν :

- να αυξήσουν την παραγωγικότητα και άρα την ανταγωνιστικότητά τους,
- να εκμεταλλευθούν πλήρως τις δυνατότητες που τους παρέχει η τεχνολογία
- να αξιοποιήσουν πιο αποτελεσματικά το δίκτυό τους, αλλά και
- να αποκτήσουν πιο ευέλικτη μορφή που να τους επιτρέπουν να προσαρμόζονται στις ανάγκες των καιρών,

δύσκολα θα επιβιώσουν αφού θα εξακολουθήσουν να έχουν υψηλό κόστος λειτουργίας και δεν θα μπορούν να ικανοποιήσουν τις αυξημένες απαιτήσεις των πελατών τους.

4. Ποιες είναι οι άμεσες επιπτώσεις στο κόστος λειτουργίας των Τραπεζών κατά την περίοδο προετοιμασίας τους για την εισαγωγή του Ευρώ;

Οι άμεσες, βραχυχρόνιου χαρακτήρα επιπτώσεις, οι οποίες αναμένεται ότι θα έχουν αρνητική επίδραση στην κερδοφορία των Τραπεζών, σχετίζονται με :

4.1. Το κόστος προσαρμογής στο ενιαίο Ευρωπαϊκό νόμισμα του συνόλου σχεδόν των Τραπεζικών πληροφοριακών συστημάτων, των προγραμμάτων λογισμικού και βάσεων δεδομένων τα οποία τηρούνται στα εθνικά νομίσματα των κρατών που συμμετέχουν στη Νομισματική Ένωση. Ενδεικτικά αναφέρονται οι αλλαγές που απαιτούνται στα συστήματα διαχείρισης διαθεσίμων, κοστολόγησης, μισθοδοσίας, προϋπολογισμού, στο σύστημα πληρωμών, στο σύνολο σχεδόν των εφαρμογών χορηγήσεων, καταθέσεων κ.λ.π., καθώς και στην μετατροπή των ιστορικών δεδομένων, που είναι εκφρασμένα σε Δραχμές ή σε άλλα νομίσματα χωρών της ζώνης του Ευρώ, προκειμένου να είναι δυνατή η σύγκριση των μεγεθών στην πριν και μετά το Ευρώ περίοδο.

Το κόστος προσαρμογής των συστημάτων εκτιμάται ότι θα είναι σημαντικό, πλην όμως διαφέρει για κάθε Τράπεζα, εξαρτώμενο από το βαθμό εκσυγχρονισμού της, τη φύση των δραστηριοτήτων της, το μέγεθος και το πλήθος των εργασιών της, καθώς και το βαθμό προσαρμοστικότητάς της και ενημέρωσης του προσωπικού.

4.2. Την αύξηση των λειτουργικών δαπανών που απαιτούνται σε αμοιβές προσωπικού, σε υλικοτεχνική υποδομή, σε εκπαίδευση προσωπικού, στο marketing, στην ενημέρωση των πελατών κ.λ.π, προκειμένου να προσαρμόσουν οι Τράπεζες τις λειτουργικές τους δομές λόγω της μεταβολής της συναλλακτικής δραστηριότητας από τις Δραχμές στο Ευρώ.

Συγκεκριμένα, οι αυξημένες λειτουργικές δαπάνες θα προκύψουν από το κόστος :

- **Απόσυρσης και αντικατάστασης των Δραχμών με Ευρώ.** Οι Τράπεζες θα επωμισθούν το δύσκολο και δαπανηρό έργο της απόσυρσης και αποθήκευσης των τραπεζογραμματίων και κερμάτων σε Δραχμές καθώς και σε άλλα εθνικά νομίσματα των χωρών της ζώνης του Ευρώ που ευρίσκονται στην Ελληνική επικράτεια. Παράλληλα θα πρέπει να τροφοδοτήσουν την αγορά με τα Τραπεζογραμμάτια και κέρματα σε Ευρώ στο βαθμό που να καλύπτονται επαρκώς, από τις πρώτες κιόλας ημέρες εισαγωγής του νέου νομίσματος, οι συναλλακτικές ανάγκες του κοινού σε ολόκληρο το Ελληνικό έδαφος. Το εργασιακό κυρίως κόστος των Τραπεζών έως ότου ολοκληρωθεί η εν λόγω διαδικασία κατά την προβλεπόμενη περίοδο (1/1/2002 έως το 30/6/2002 το αργότερο) αναμένεται αυξημένο. Ήδη υπάρχουν διαβουλεύσεις μεταξύ της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών και των άλλων φορέων που εμπλέκονται σ' αυτό το εθνικής σημασίας εγχείρημα (Τράπεζα της Ελλάδος, Δημόσιο κ.λ.π), για το ενδεχόμενο επιμερισμού του εν λόγω κόστους.
- **Προσαρμογής των μέσων συναλλαγών** (ATM'ς, μηχανών καταμέτρησης, ηλεκτρονικών συναλλαγών, μηχανών POS, πιστωτικών και χρεωστικών καρτών κ.λ.π).

- **Παράλληλης κυκλοφορίας Τραπεζογραμμάτων και κερμάτων σε Δραχμές και Ευρώ.** Κατά την περίοδο που προβλέπεται η διπλή κυκλοφορία και των δύο νομισμάτων, όπου δηλαδή θα γίνονται αποδεκτά στις συναλλαγές τα Τραπεζογραμμάτια και κέρματα σε Δραχμές και σε Ευρώ, θα προκύψουν σοβαρά προβλήματα στις καθημερινές συναλλαγές των Τραπεζών, λόγω φόρτου εργασίας, σύγχυσης, χρησιμοποίησης όλων των υποδιαίρεσεων και στα δύο νομίσματα και επιπλέον θα απαιτηθούν διπλές μηχανές καταμέτρησης, διπλές μηχανές γνησιότητας, διπλά αποθέματα ταμείων κ.λ.π.
- **Αλλαγών στο έντυπο υλικό, στις συμβάσεις, στα τιμολόγια κ.λ.π.,** ο μεγαλύτερος όγκος των οποίων θα πρέπει να αποσυρθούν, να καταστραφούν και να αντικατασταθούν με νέα που να καλύπτουν τις ανάγκες του Ευρώ. (Διπλή απεικόνιση ποσών σε Δρχ και Ευρώ μέχρι 31/12/2001 και μόνο σε Ευρώ από 1/1/2002).
- **Αντικατάσταση όλων των βιβλιαρίων καταθέσεων**
- **Εκπαίδευσης του προσωπικού,** στο νομικό και λειτουργικό καθεστώς του Ευρώ και στις επιπτώσεις και αλλαγές που αναμένονται στον τραπεζικό χώρο σε επίπεδο υπηρεσιών και προϊόντων.
- **Αλλαγών στα συστήματα διοικητικής πληροφόρησης,** στα συστήματα μέτρησης και διαχείρισης κινδύνων, καθώς και στα έντυπα και στις εκθέσεις προς την Τράπεζα της Ελλάδος ή την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις Δημόσιες Αρχές.
- **Ενημέρωσης των πελατών,** διαχείρισης των ερωτημάτων τους, σχεδιασμός και διανομή ενημερωτικού υλικού, καθορισμός ειδικού τμήματος και τηλεφωνικής γραμμής για άμεση, πλήρη και έγκυρη πληροφόρηση του κοινού γύρω από ζητήματα που αφορούν το ενιαίο νόμισμα.
- **Ενεργειών Marketing** με τον έγκαιρο σχεδιασμό νέων προϊόντων που σχετίζονται με το Ευρώ και την αποτελεσματική προώθησή τους, καθώς επίσης και με την εκμετάλλευση των συγκυριών για την προσέλκυση πελατείας.
- **Άλλες λειτουργίες** που πρέπει να δεχθούν αλλαγές και τροποποιήσεις όπως είναι τα νομικά θέματα, θέματα ελέγχου και ασφάλειας των μετατροπών, επικοινωνίας με εξωτερικούς φορείς, λειτουργίας και δραστηριοτήτων μεταξύ Τράπεζας και θυγατρικών εταιρειών κ.λ.π.

5. Υπάρχει κάποια προσεγγιστική εκτίμηση του κόστους μετάβασης στο Ενιαίο Νόμισμα;

Το συνολικό κόστος προσαρμογής των Ελληνικών Τραπεζών έχει προσεγγισθεί στην μελέτη της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών «Οι προσαρμογές και επιπτώσεις στον Ελληνικό Τραπεζικό Τομέα από την Οικονομική και Νομισματική Ένωση και την Εισαγωγή του Ευρώ», περίπου στα 30 δις δρχ. Η προσέγγιση αυτή έγινε με βάση εκτιμήσεις των Ευρωπαϊκών Ενώσεων και σχετικές μελέτες τραπεζών από χώρες-μέλη της Ε.Ε. και αποτελεί την ανώτατη τιμή δοθέντος εύρους. Ακόμα και αυτή η τιμή όμως μπορεί να αποδειχθεί συντηρητική για τα Ελληνικά δεδομένα, αν ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος, το οποίο χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλότερο βαθμό ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού έναντι του Ευρωπαϊκού, με συνέπεια να απαιτείται μεγαλύτερο κόστος προσαρμογής.

Οι ιδιαιτερότητες αυτές σχετίζονται με :

- Τη συγκριτικά με άλλες χώρες περιορισμένη χρήση συστημάτων ηλεκτρονικών και εξ αποστάσεως μέσων συναλλαγών (ATM'ς, Internet, Homebanking κ.λ.π).
- Τον υψηλό όγκο συναλλαγών που διενεργούνται με μετρητά έναντι άλλων μέσων πληρωμών όπως είναι το πλαστικό χρήμα, οι επιταγές κ.λ.π.
- Τον χαμηλότερο βαθμό εκσυγχρονισμού εσωτερικών συστημάτων και διαδικασιών
- Τη μεγάλη χρήση εντύπων για τη διενέργεια συναλλαγών και τη διεκπεραίωση εργασιών και
- Την κατακράτηση από το κοινό μεγάλου όγκου μετρητών σε Δραχμές, αλλά και τη συγκέντρωση σημαντικών ποσών τραπεζογραμμάτων σε εθνικά νομίσματα χωρών που συμμετέχουν στη ζώνη του Ευρώ, που προέρχονται από τουριστικές κυρίως δραστηριότητες

Πρέπει να σημειωθεί ότι, ανεξάρτητα από το πραγματικό κόστος προσαρμογής στο Ενιαίο νόμισμα (το οποίο ενδεχομένως να διαφέρει σημαντικά και από Τράπεζα σε Τράπεζα), τα λειτουργικά αυτά κόστη αφορούν όλη την περίοδο μετάβασης και επομένως είναι δυνατόν να επιμεριστούν σε διαφορετικές λογιστικές χρήσεις.

Παράλληλα, ένα μέρος των απαιτούμενων αλλαγών αφορά σε ενέργειες για τη στρατηγική ανάπτυξη, τον

εκσυγχρονισμό και την προσαρμογή των Τραπεζών σε νέες τεχνολογίες και επομένως θα έπρεπε ούτως ή άλλως να πραγματοποιηθούν στα πλαίσια της προσαρμογής τους στα νέα δεδομένα.

6. Ποιες τραπεζικές εργασίες θα περιοριστούν άμεσα λόγω της κατάργησης των εθνικών νομισμάτων και πώς θα επηρεαστούν τα έσοδα των τραπεζών από την λειτουργία τους στο Ευρώ;

Οι τραπεζικές εργασίες κυρίως εκείνες που σχετίζονται με την αγοραπωλησία συναλλάγματος, θα περιοριστούν μετά την κατάργηση των εθνικών Ευρωπαϊκών νομισμάτων και την εισαγωγή του Ευρώ ή και θα συρρικνωθούν, όταν και εφόσον καθιερωθεί το Ευρώ στις διεθνείς αγορές και υποκαθιστά κυρίως το USD ή το YEN.

Οι κυριότερες των εργασιών σε Ευρωπαϊκά νομίσματα που θα περιοριστούν άμεσα αφορούν σε :

- Αγοραπωλησίες συναλλάγματος για εμπορικές δραστηριότητες (εισαγωγές-εξαγωγές)
- Ανταλλαγές ξένων τραπεζογραμματίων για τουριστικούς λόγους, σπουδαστικό συνάλλαγμα κ.λ.π.
- Πράξεις συναλλάγματος spot και forward για κερδοσκοπία ή για κάλυψη κινδύνων
- Συμβάσεις ανταλλαγής νομισμάτων (swaps) και παράγωγων χρηματοοικονομικών προϊόντων
- Μεταφορές κεφαλαίων, διασυνοριακές συναλλαγές, εμβάσματα
- Καταθέσεις σε συνάλλαγμα στα εθνικά νομίσματα της ζώνης Ευρώ

Στην απώλεια εσόδων από τις ανωτέρω εργασίες θα πρέπει να συνυπολογισθεί και το μέρος των εσόδων από χρηματοοικονομικές πράξεις που σχετίζονται με συναλλαγματικές διαφορές αλλά και με τα κεφαλαιακά κέρδη (υπεραξίες) που δημιουργούνται από τις αγοραπωλησίες ομολόγων και μετοχών, οι οποίες τα τελευταία χρόνια καταγράφουν σημαντικά ποσά στους ισολογισμούς των Τραπεζών λόγω της πτώσης των επιτοκίων στα επίπεδα του Ευρώ και της προεξόφλησης των θετικών προσδοκίων για την είσοδο της Ελλάδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση.

Σύμφωνα με τη μελέτη της ΕΕΤ οι απώλειες εσόδων από τις εργασίες συναλλάγματος εκτιμώνται σε ποσοστό 4% περίπου των καθαρών λειτουργικών εσόδων των Τραπεζών και αντιστοιχούν σε ποσό 45 δις δρχ περίπου με βάση τα μεγέθη του 1998 για το σύνολο των ελληνικών Εμπορικών Τραπεζών.

Επιπλέον, με την προοπτική της ενοποίησης του Ευρωπαϊκού Οικονομικού χώρου και την εισαγωγή του Ενιαίου νομίσματος, οι τιμές των Τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών θα είναι πιο διαφανείς και άμεσα συγκρίσιμες, με αποτέλεσμα τη συμπίεσή τους και τον περιορισμό των περιθωρίων κέρδους των Τραπεζών.

Αν στις απώλειες εσόδων από τις εργασίες συναλλάγματος συνεκτιμηθούν και οι επιπτώσεις από την ένταση του ανταγωνισμού, τη διεθνοποίηση των τραπεζικών δραστηριοτήτων, την τάση για αποδιαμεσολάβση, τη διείσδυση ξένων τραπεζών στην Ελλάδα ή την πραγματοποίηση εργασιών από αλλοδαπές Τράπεζες χωρίς τη φυσική παρουσία τους στην χώρα, τότε γίνεται φανερό ότι **οι προκλήσεις που αναμένεται να αντιμετωπίσει το Ελληνικό Τραπεζικό σύστημα στις αρχές του επόμενου αιώνα είναι σημαντικές, ιδιαίτερα για τις Τράπεζες εκείνες που έχουν περιορισμένες δυνατότητες προσαρμογής του κόστους τους και ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων.**

7. Τι έχουν να κερδίσουν οι τράπεζες από την ONE; Ποιες είναι οι θετικές επιδράσεις του Ευρώ;

Από την εφαρμογή του Ενιαίου νομίσματος και την αναγκαία εναρμόνιση των αγορών, προκύπτουν άμεσα ή έμμεσα σημαντικά οφέλη, τα οποία σε κάποιο βαθμό θα αντισταθμίσουν τις αρνητικές επιπτώσεις.

Τα οφέλη αυτά αφορούν :

- Στην εξάλειψη της συναλλαγματικής αβεβαιότητας,
- Στη μείωση του κόστους συναλλαγών λόγω της εξάλειψης του κόστους μετατροπής των εθνικών νομισμάτων, του κόστους λογιστικής παρακολούθησης, ελέγχων κ.λ.π.,
- Στην εξάλειψη ή εκλογίκευση των υφιστάμενων διοικητικών περιορισμών (κεφάλαια για υποχρεωτική τοποθέτηση στην βιοτεχνία Ν.197/78, απόθεμα κεφαλαίων από υποχρεώσεις ανακατάθεσης συναλλάγματος στην ΤΕ, μείωση του ποσοστού υποχρεωτικών δεσμεύσεων επί των καταθέσεων κ.ά)
- Στην ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στην μεγάλη αμιγή ευρωπαϊκή αγορά και σε διευρυμένο φάσμα πελατείας.

- Στη μείωση του κόστους για την παρακολούθηση και κάλυψη των συναλλαγματικών κινδύνων,
- Στην ταχύτητα, ασφάλεια και στο μειωμένο κόστος των διασυνοριακών συναλλαγών,
- Στη βελτίωση των όρων δανεισμού (επιτόκια, προμήθειες κ.λ.π) και την απλούστευση της χρηματοοικονομικής διαχείρισης τόσο για τις Τράπεζες όσο και για τις επιχειρήσεις
- Στην αύξηση του όγκου του διασυνοριακού εμπορίου με τις χώρες της Νομισματικής Ένωσης
- Στη διεύρυνση της παρουσίας στις αγορές ομολόγων, είτε αυτές είναι Ευρωπαϊκές είτε αναδυόμενες.

8. Η λειτουργία των ελληνικών τραπεζών στην ενιαία πλέον ευρωπαϊκή αγορά θα αυξήσει ή θα περιορίσει τον κύκλο εργασιών τους; Ποια θα είναι η τελική επίπτωση στην κερδοφορία τους;

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλες τις δραστηριότητές τους, σε άλλες περισσότερο και σε άλλες λιγότερο, οι Τράπεζες θα αντιμετωπίσουν, όπως προαναφέρθηκε, απώλειες εσόδων και την συμπίεση των περιθωρίων κέρδους τους, γεγονός όμως που δεν αποκλείει κατ' ανάγκη τη βελτίωση της κερδοφορίας τους στην περίπτωση που υπάρξει αύξηση του όγκου των εργασιών που προσφέρουν οι Τράπεζες.

Ως παράγοντας που θα συντελέσει προς αυτή την κατεύθυνση είναι η αναμενόμενη τόνωση στη ζήτηση χρηματοοικονομικών υπηρεσιών εξαιτίας του γεγονότος ότι οι ευρωπαϊκές οικονομίες θα λειτουργούν σε ένα σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον, με χαμηλά επιτόκια και χωρίς τα ανασχετικά εμπόδια του συναλλαγματικού κινδύνου, παράγοντες που ευνοούν την οικονομική ανάπτυξη και την αύξηση των εμπορικών συναλλαγών.

Ειδικότερα όσον αφορά στην Ελλάδα, η εξέλιξη αυτή είναι πολύ πιθανή, ειδικά στους τομείς όπου υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης, όπως η στεγαστική και καταναλωτική πίστη καθώς και η χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα, δεδομένου ότι η τραπεζική χρηματοδότηση στους συγκεκριμένους τομείς ως ποσοστό του ΑΕΠ, υστερεί κατά πολύ σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό μέσο όρο.

Επίσης καθοριστικό ρόλο θα διαδραματίσει και η δραστηριοποίηση των Ελληνικών Τραπεζών σε νέες αγορές, κυρίως γειτονικών χωρών όπου υπάρχουν σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης και κέρδους.

Επιπλέον, η Οικονομική και Νομισματική Ένωση θα επιταχύνει σημαντικά τις διαδικασίες μετασχηματισμού, δηλαδή

- Θα επιταχύνει την απορύθμιση των αγορών,
- Θα ενισχύσει τη διεθνοποίηση και την γεωγραφική διαφοροποίηση,
- Θα αναγκάσει για αναζήτηση νέων επιχειρηματικών προσανατολισμών, για ανάπτυξη νέων προϊόντων και εναλλακτικών καναλιών διάθεσης,
- Θα εντείνει τις εξαγορές, συγχωνεύσεις και συνεργασίες,
- Θα οδηγήσει σε παραγωγικότερη λειτουργία και σε μείωση του κόστους

παράγοντες που συντελούν σε αύξηση της ζήτησης για τραπεζικά προϊόντα, πλην όμως αυτά θα συμβούν κυρίως σε **μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα**.

Επομένως, οι επιπτώσεις από τη συμμετοχή της Ελλάδος στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση δεν θα επιδράσουν κατ' ανάγκη αρνητικά στην κερδοφορία των Τραπεζών εκείνων οι οποίες έχουν προετοιμαστεί εγκαίρως και αποτελεσματικά προκειμένου να αξιοποιήσουν στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό τα πλεονεκτήματα του Ενιαίου νομίσματος και της λειτουργίας τους στη διευρυμένη αγορά της Ενιαίας Ευρώπης.

Εξάλλου, δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι οι βασικοί υποστηρικτές της ιδέας της ΟΝΕ και της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος, από τα πρώτα κιάλας στάδια των σχετικών συζητήσεων, ήταν οι Τράπεζες και ο ευρύτερος χρηματοπιστωτικός χώρος.

9. Ποια στρατηγική θα πρέπει να ακολουθήσουν οι τράπεζες προκειμένου να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες που δημιουργούνται και να επιβιώσουν στο νέο περιβάλλον;

Ειδικότερα για τις Ελληνικές Τράπεζες, ακολουθώντας την κατάλληλη στρατηγική προκειμένου να εκμεταλλευτούν τις σημαντικές ευκαιρίες που δημιουργούνται, θα πρέπει:

- να αποκτήσουν δυναμισμό, ευελιξία και προσαρμοστικότητα,
- να επεκτείνουν την παρουσία τους στις λιγότερο ανεπτυγμένες και προσοδοφόρες αγορές της Βαλκανικής και της ανατολικής Ευρώπης, όπου ο ανταγωνισμός δεν είναι ακόμη έντονος και η Ελλάδα διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα λόγω γεωγραφικής θέσης, νοοτροπίας, σχέσεων κλπ.
- να εκμεταλλευτούν την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και των πλεονεκτημάτων που απορρέουν από το μακροοικονομικό περιβάλλον στα πλαίσια της ΟΝΕ,
- να περιορίσουν το κόστος τους με την επίτευξη οικονομιών κλίμακος και την αύξηση της παραγωγικότητάς τους, (όπου υπάρχουν μεγαλύτερα περιθώρια στον τομέα αυτόν σε σχέση με τις άλλες Τράπεζες των χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης) και με την εκμετάλλευση των δυνατοτήτων που παρέχει η τεχνολογία
- να αξιοποιήσουν αποτελεσματικότερα το δίκτυο των υποκαταστημάτων τους και της δυνατότητας του προσωπικού τους
- να βελτιώσουν τα συστήματά τους εσωτερικού ελέγχου, καθώς και τα συστήματα μέτρησης και διαχείρισης κινδύνων
- να αξιοποιήσουν αποτελεσματικότερα όλα τα στοιχεία του ενεργητικού τους και τέλος
- να αναπτύξουν τον κύκλο εργασιών τους στους τομείς όπου υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης και διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των ξένων ανταγωνιστριών τραπεζών, όπως είναι οι εργασίες με μικρομεσαίες επιχειρήσεις, με ιδιώτες και καταναλωτές κλπ.

Σε κάθε περίπτωση όμως, καθοριστικός παράγοντας για την λήψη αποφάσεων αποτελεί **η αναγνώριση από κάθε πιστωτικό ίδρυμα των θετικών και αρνητικών του στοιχείων, για να μπορέσει να δώσει όσο το δυνατόν τις κατάλληλες λύσεις και απλές απαντήσεις στις προκλήσεις των καιρών.**

10. Γιατί η εναρμόνιση σε κανόνες & πρότυπα λειτουργίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι αναγκαία; Σε ποιους τομείς θα πρέπει να γίνουν αλλαγές;

Μεταξύ των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης υφίστανται αρκετές θεσμικές διαφοροποιήσεις στο φορολογικό, νομικό, λογιστικό και κανονιστικό πλαίσιο οι οποίες δημιουργούν σοβαρά εμπόδια στην αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των Τραπεζών στο νέο ανταγωνιστικότερο περιβάλλον.

Είναι προφανές ότι η ΟΝΕ απαιτεί τον καθορισμό κοινών χαρακτηριστικών και επομένως εναρμόνιση σε κανόνες και πρότυπα λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, προκειμένου να μην υπάρχουν ανασχετικά εμπόδια στα πλαίσια της ενιαίας πλέον αγοράς.

Η διαδικασία εναρμόνισης αναμένεται να αλλάξει την εικόνα και την αποτελεσματικότητα των Ελληνικών Τραπεζών με σημαντικά θετικά αποτελέσματα στις περισσότερες των περιπτώσεων.

Όμως, για να είναι σε θέση οι ελληνικές τράπεζες να προσφέρουν τουλάχιστον στον εθνικό και διαβαλκανικό χώρο προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής ποιότητας, μεγάλου φάσματος και χαμηλού κόστους, θα πρέπει να γίνουν ταχύτατα και συντονισμένα σοβαρές και τολμηρές αλλαγές:

- στο θεσμικό πλαίσιο, που διέπει την λειτουργία τους
- στη διαχείριση των ανθρωπίνων και κεφαλαιακών πόρων τους
- στις παραγωγικές υποδομές τους κ.ά

Θεσμικό πλαίσιο

Ενδεικτικά θα πρέπει να:

- προσδιοριστεί ένα λειτουργικό πλαίσιο εφαρμογής της ενιαίας νομισματικής πολιτικής, που δεν θα επιβαρύνει την ανάπτυξη των Τραπεζών (επιτόκια, διατραπεζική αγορά, πιστωτικοί περιορισμοί κλπ),
- εκσυγχρονιστεί το πτωχευτικό δίκαιο,
- καθοριστεί εναρμονισμένο πλαίσιο εποπτικών κανόνων μεταξύ των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών,

- καταργηθούν και οι τελευταίοι περιορισμοί από την Τ.Ε. (δεσμευμένα κεφάλαια προς την βιοτεχνία Ν 197/78, υποχρεωτική ανακατάθεση συναλλάγματος στην Τ.Ε., εισφορά του Ν.128 στις χρηματοδοτήσεις κλπ), καθώς και να περιορισθεί το ποσοστό υποχρεωτικών δεσμεύσεων επί των καταθέσεων από 12% σε 2%,

Αγορά εργασίας, η οποία θα πρέπει να γίνει πιο ευέλικτη για τη βελτίωση της παραγωγικότητας και την διευκόλυνση των μετακινήσεων εργατικού δυναμικού από ένα τομέα δραστηριότητας σε έναν άλλο, μεταξύ των Τραπεζών αλλά και από μια χώρα μέλος σε μια άλλη.

Λογιστικούς κανόνες και πρότυπα αποτίμησης των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζών, γεγονός που θα διευκολύνει την αξιολόγηση τους σε Ευρωπαϊκό επίπεδο από επενδυτές, πελάτες, μετόχους, rating agencies κ.λ.π. Η υιοθέτηση τέτοιων κανόνων ενδεχομένως να αλλάξει την εικόνα αρκετών Ελληνικών Τραπεζών, δεδομένου ότι στην αποτίμηση τίτλων π.χ. υπάρχουν σοβαρά προβλήματα και διαφοροποιήσεις.

Παραγωγή και διάθεση ορισμένων προϊόντων και υπηρεσιών, όπως τομείς χρηματοδοτήσεων, κατηγορίες καταθέσεων, εταιρικά ομόλογα κ.λ.π., όπου θα πρέπει να υπάρξει απελευθέρωση της αγοράς

Συστήματα πληροφόρησης και επικοινωνίας

Συστήματα πληρωμών και διακανονισμού όπου απαιτείται ο καθορισμός ελάχιστων κοινών χαρακτηριστικών σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι διαφορές μεταξύ των εγχώριων συστημάτων πληρωμών δεν εγκυμονούν κινδύνους για την ακεραιότητα των συναλλαγών και τη σταθερότητα των εγχώριων και διασυνοριακών πληρωμών. Για να μειωθούν οι κίνδυνοι που εμπεριέχουν τα συστήματα πληρωμών λειτουργεί από την πρώτη κιόλας μέρα της εμφάνισης του Ευρώ (4/1/99) το σύστημα TARGET (Διευρωπαϊκό Αυτοματοποιημένο Σύστημα Ταχείας Μεταβίβασης Ακαθάριστων Διακανονισμών σε πραγματικό χρόνο).

Συστήματα διαχείρισης κινδύνων και εσωτερικού ελέγχου Τραπεζών, στα οποία υπάρχει σημαντική υστέρηση στην Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η σταθερότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και των αγορών στην ΟΝΕ. Η ύπαρξη ασφαλών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου είναι αναγκαία για την αποφυγή τραπεζικών κρίσεων. Προς την κατεύθυνση αυτή ήδη έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο οι σχετικές κοινοτικές οδηγίες, αλλά και η εφαρμογή της ΠΔΤΕ 2438/98 περί ανάπτυξης ολοκληρωμένων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου Τραπεζών, θα παίξει καθοριστικό ρόλο.

Σημαντικότερη όμως όλων είναι η **φορολογική εναρμόνιση** στις κινητές αξίες και στις τραπεζικές εργασίες, τουλάχιστον όσον αφορά στις διατάξεις εκείνες που βλάπτουν τον ανταγωνισμό (παράδειγμα είναι η περίπτωση του Λουξεμβούργου με τη μη φορολόγηση των αποδόσεων των επενδύσεων μη κατοίκων, της Ιρλανδίας με τη χαμηλότερη φορολόγηση των επιχειρηματικών κερδών κ.λ.π.).

Το σύστημα του Ευρώ, δείχνει ισχυρό ενδιαφέρον σε τέτοιου είδους εξελίξεις που θα μπορούσαν να παρουσιάσουν επιπλοκές στη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος και στη λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, καθώς και τα δύο είναι στενά συνδεδεμένα με την επιτυχή έκβαση της νομισματικής πολιτικής στην περιοχή του Ευρώ.

11. Θα αλλάξει η μορφή και το είδος των τραπεζικών προϊόντων μετά την είσοδο της Ελλάδος στην ΟΝΕ;

Οι Ελληνικές Τράπεζες για να αντιμετωπίσουν τις επικείμενες αλλαγές, θα αναγκαστούν σε επέκταση και αναδιάρθρωση των δραστηριοτήτων τους, καθώς και σε συνεχή αναζήτηση νέων προϊόντων και υπηρεσιών, που θα αντισταθμίσουν ίσως τις επιπτώσεις της αποδιαμεσολάβησης και του αυξανόμενου ανταγωνισμού από ένα συνεχώς ευρύτερο πεδίο ανταγωνιστών.

Για να επιτευχθεί αυτό, οι Τράπεζες θα πρέπει να ερευνούν συνεχώς ποιες είναι οι νέες ανάγκες των πελατών τους και της ευρύτερης Αγοράς, καθώς και να διαθέτουν δυναμισμό, ευελιξία και προσαρμοστικότητα, έτσι ώστε να είναι σε θέση να ικανοποιούν τις ανάγκες αυτές με ανταγωνιστικό τρόπο.

Η δημιουργία και εξέλιξη προϊόντων προσανατολισμένων στις επιθυμίες και τις ανάγκες ενός περισσότερο απαιτητικού πελατολογίου ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης, θα είναι ο παράγοντας που θα προσδώσει σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα στα πιστωτικά ιδρύματα που θα ανταποκριθούν με επιτυχία στις νέες συνθήκες.

Τα προϊόντα που θα κυριαρχήσουν τα προσεχή χρόνια θα μπορούσαν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

1. Παραδοσιακά προϊόντα σε εξελιγμένη όμως μορφή, όπως ειδικό λογαριασμοί καταθέσεων που να παρέχουν ικανοποιητικές αποδόσεις, ασφαλιστικές καλύψεις κλπ, ποικιλία εναλλακτικών επενδύσεων, ευέλικτοι χορηγητικοί λογαριασμοί προσαρμοσμένοι στις απαιτήσεις του πελάτη ή ακόμα και συνδυασμένα προϊόντα σε συνεργασία με άλλους μη πιστωτικούς οργανισμούς, όπως ασφαλιστικές εταιρείες, κατασκευαστικές, Leasing, A/K, Χρηματοπιστηριακές

εταιρείες κ.λ.π.

Κύριο χαρακτηριστικό των παραδοσιακών Τραπεζικών προϊόντων, και κυρίως εκείνων που έχουν ακόμα στην Ελλάδα σημαντικά περιθώρια ανάπτυξης όπως είναι οι εργασίες με μικρής αξίας συναλλαγές (Retail), θα είναι η μεγαλύτερη τυποποίηση και η μαζική προώθησή τους στην αγορά, με συνέπεια όμως τη συμπίεση των κερδών που απορρέουν από αυτές.

Για το λόγο αυτό, οι Τράπεζες θα πρέπει συνεχώς να επινοούν νέα πρωτοποριακά προϊόντα, στα οποία θα έχουν μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία.

2. Σύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα, τα οποία ή θα επιτρέπουν την ανάληψη μεγαλύτερων κινδύνων από τους επενδυτές με υψηλότερες αποδόσεις, ή θα τους καλύπτουν έναντι των αβεβαιοτήτων των διεθνοποιημένων πλέον Αγορών. Σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσει η ανάπτυξη στην Ελλάδα της αγοράς παραγώγων χρηματοοικονομικών προϊόντων στις αγορές χρήματος, ομολόγων και μετοχών καθώς και η ανάπτυξη των εταιρικών ομολόγων.

Στον τομέα των υπηρεσιών, κυρίαρχες θα είναι αυτές που ελαχιστοποιούν τον κίνδυνο και παρέχουν επενδυτικές και συμβουλευτικές επιλογές, όπως τουλάχιστον φαίνεται από τη συμπεριφορά μεγάλου μέρους της πελατειακής βάσης των Τραπεζών.

Αυτές θα ξεκινούν από την παρουσίαση και παροχή εναλλακτικών συμβουλευτικών υπηρεσιών, αναδοχές, σχεδιασμό αγοραπωλησιών και συγχωνεύσεων επιχειρήσεων, έως τη διαχείριση χαρτοφυλακίων για τον κάθε πελάτη, ή για κάθε ομάδα επενδυτών (asset management), σε ευρύτερη όμως και πιο προσιτή βάση από αυτή πάνω στην οποία λειτουργεί σήμερα το private banking.

Στη διάθεση και διανομή όλων των προϊόντων και υπηρεσιών, ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο θα παίξει η εξέλιξη της τεχνολογίας.

12. Ποιες από τις τραπεζικές δραστηριότητες θα επηρεαστούν περισσότερο από το Ευρώ;

Οι επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΕΥΡΩ θα είναι ιδιαίτερα ορατές στις τραπεζικές δραστηριότητες με οικονομίες κλίμακος και αφορούν κυρίως,

- την αγορά συναλλάγματος,
- τα συστήματα πληρωμών,
- τη διατραπεζική αγορά,
- την καταθετική δραστηριότητα και δανειστική δραστηριότητα μεγάλων ποσών,
- τη διεθνή δραστηριότητα,
- την αγορά ομολόγων,
- την αγορά παράγωγων και
- τις αγορές επενδυτικών υπηρεσιών.